

ДО ПИТАННЯ ПРО ДИФЕРЕНЦІАЦІЮ НАВЧАННЯ В АМЕРИКАНСЬКІЙ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Сучасна концепція загальноосвітньої школи України вимагає, щоб школа не обмежувала свої функції лише забезпеченням засвоєння учнем певної суми знань, умінь, навичок, а вирішувала головне завдання – створення для кожної дитини сприятливих умов усебічного розвитку її здібностей, таланту, цілеспрямованого виявлення своєї індивідуальності, творчої самореалізації, що передбачає подолання суперечностей між фронтальною формою організації навчальної діяльності й індивідуальним процесом засвоєння змісту освіти.

Розв'язанню питання сприяє дидактично цілеспрямована організація диференціації навчання, яка дозволяє здійснювати індивідуальний підхід до учнів у навчанні, забезпечуючи самостійну роботу школярів з урахуванням їхніх навчальних можливостей.

У зарубіжних країнах, особливо країнах ЄС та США, диференційованому навчанню надавалася величезна увага починаючи з ХХ ст.

Суттєвий внесок у розвиток загальних теоретичних основ індивідуалізації й диференціації навчання в загальноосвітніх закладах зробили американські вчені К. Томлінсон (С. Tomlinson), К. Андерсон (К. Anderson), С. Аллан (S. Allan), Р. Джексон (R. Jackson), Д. Лоуренс-Браун (D. Lawrence-Brown), Дж. Уїлліс (J. Willis), К. Нанлі (K. Nunley), Г. Леві (H. Levy), А. Ребора (A. Rebor) та ін. У педагогічних дослідженнях розкрито різні аспекти проблеми: загальні питання диференціації як способу індивідуалізації, створення педагогічних умов диференційованого навчання учнів загальноосвітньої школи, розробка різнорівневих навчальних програм, які дають можливість обирати форми й методи навчання, що максимально сприяють розвитку особистості, організація самостійної роботи школярів за індивідуальними планами у визначеному темпі; організація групового навчання тощо.

Диференційоване навчання (англ. *Differentiated instruction* – *DI*) – це основа або філософія ефективного навчання, за якої кожен учень, опановуючи визначеним мінімумом загальноосвітньої підготовки, отримує право і гарантовану можливість приділяти головну увагу тим предметам, які відповідають його схильностям. Диференціація навчання спрямована на створення оптимальних умов для розвитку особистості, найбільш повного врахування як індивідуальних відмінностей учнів, так і специфіки регіонів країни, типів середніх навчальних закладів, соціальних і культурних факторів, притаманних кожній конкретній школі і її оточенню.

Сучасними американськими вченими диференціація навчання розглядається як інструмент підвищення ефективності шкільної освіти, як засіб розкриття і розвитку всіх потенційних можливостей учнів. Також вони вважають, що

диференціація повинна сприяти зростанню активності учнів в їх навчальній діяльності, краще готувати їх до усвідомленого вибору майбутньої професії. Система, за якої значна частина навчального часу йде на профільюючі дисципліни, дає можливість вивчати їх на відносно високому теоретичному рівні, часом вводити в них розділи, що виходять за рамки традиційних шкільних програм.

Теоретичним фундаментом диференціації навчання в американській психолого-педагогічній науці є прагматична педагогіка, теорія розвивального та індивідуалізованого навчання.

Ключовими принципами диференціації навчальних завдань, які враховують пізнавальні потреби учнів, є наступні: диференціювання, засноване на навчальному стилі або стилі навчання; диференціювання, засноване на зацікавленості; диференціювання, засноване на готовності учнів.

Основними принципами диференціації навчання обдарованих учнів є: надання можливостей для комплексного і глибокого вивчення основних ідей, проблем і тем; надання можливостей для застосування навичок продуктивного мислення; надання можливостей для проведення досліджень; самоуправління навчальним процесом з боку школярів; надання можливостей для саморозвитку; надання можливостей для більш глибокого вивчення міжособистісних відносин, культурних традицій; адекватна оцінка результатів діяльності учнів тощо.

Зміст освіти структурується по декількох рівнях, на яких школярі навчаються в залежності від здібностей, успішності. Обдаровані діти отримують можливість працювати на найвищому рівні. Рівнева диференціація доповнюється профільною, що набагато підвищує ефективність навчання учнів. Викладання основних предметів за методом рівневої та профільної диференціації здійснюється за допомогою різноманітних форм внутрішкільного групування учнів. Зокрема, мобільне, гнучке внутрікласне групування створює сприятливі умови для навчання дітей різних рівнів здібностей.

Заслуговує на увагу проблема в американській педагогіці щодо питань активізації диференціації навчання, індивідуального підходу і розвитку творчого мислення учнів, ознайомлення їх з методами наук, прищеплення умінь і навичок, а також інтересу до дослідницької діяльності.

Література

1. Tomlinson, Carol (2001). *How to Differentiate Instruction in Mixed-Ability Classrooms* (2 ed.). Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development. ISBN 0871205122.
2. Anderson, Kelly M. (2007). *Tips for teaching: Differentiating instruction to include all students*. *Preventing School Failure*, 51(3): 49–54.
3. Lawrence-Brown, D. (2004). *Differentiated Instruction: Inclusive Strategies for Standards-Based Learning That Benefit The Whole Class*. *American Secondary Education* 32 (3): 34–62.